

LAUDATIO Prof. PhDr. PETROVI ŠVORCOVI, CSc.

Roman HOLEC

*Prof. Peter Švorc s poďakovaním
za udelenú Plaketu SHS*

Je zložité byť stručný v mojom veku a ešte zložitejšie, ak mám stručne prehovoriť o svojom dlhoročnom kolegovi a prešovskom priateľovi profesorovi Petrovi Švorcovi. Veď prvýkrát sa nám skrížili cesty, ak sa nemýlim, v roku 1980, teda pred takmer 45 rokmi, keď ma odsunul v celoštátnom kole ŠVOČ-ky na druhé miesto. Dlhoma to škrelo, ale dnes viem, že to bolo právom – bol starší, skúsenejší a lepší.

Keď sa zamýšľam nad jeho vedeckou dráhou, nedá mi nespomenúť, že vo všeobecnosti asi platí, že historik z regiónu musí vynaložiť podstatne viac úsilia, aby sa presadil na špičkového a celoštátne, ba medzinárodne akceptovaného vedca. Knižnice, ústredné archívy, dopravná dostupnosť, zahraničné kontakty, to všetko sa koncentruje väčšinovo do hlavného mesta. Čo pre mňa znamená zastávku medzi povinnosťami, pre mimobratislavčana to znamená služobnú

cestu so všetkou byrokraciou a nepohodlím, čo k nej patria. Ak hovoríme o historikovi z Prešova, tak nemôže byť východisková pozícia nevýhodnejšia a poloha excentrickejšia. Napriek tomu v osobnosti profesora Petra Švorca máme krásny dôkaz toho, že to ide, ak sa chce a ak na to človek má predpoklady, že ani vedec z Prešova nemusí byť odkázaný na úzko regionálne témy, ktoré ho potom môžu diskvalifikovať pri zahraničných citáciách, konferenciách a ďalších tak obľúbených scientometrických ukazovateľoch. Napokon problematiku centra a periférie spracoval Peter Švorc zásadne aj teoreticky, takže v praxi má z čoho vychádzať a vie, čomu sa vyhnúť.

Keď sa povie historik Peter Švorc, vybaví sa mi ako prvá Podkarpatská Rus. Jeho opusy na túto tému patria k tomu najlepšiemu na historickom trhu. Či už ide o biografie osobností, krajinskú hranicu, politické a cirkevné kontexty a či životy obyčajných ľudí. S touto veľkou témou a jej viacrozmerným spracovaním prerazil Peter Švorc i v zahraničí, mnohé aspekty pomenoval vôbec po prvý raz a mnohé otázky si nielen po prvý raz postavil, ale aj ich zodpovedal.

Téma Podkarpatskej Rusi úzko súvisí s rusínskou problematikou a súvislosťami i významom roku 1918. Rusíni a Slováci v USA, vysťahovalectvo do zámoria, prevratové kontexty – to všetko tvorí druhý balík výskumných tém v portfóliu Petra Švorca.

Tretím okruhom sú cirkevné témy, aby som bol konkrétny témy evanjelickej cirkvi augsburského vyznania, stranou však nezostáva ani pravoslávna a gréckoka-

tolická cirkev. I tu je výskumnou arénou nielen východné Slovensko a Podkarpatská Rus, ale záujem ide najmä v prípade evanjelikov do celého stredoeurópskeho priestoru. Záujem však ide aj do rodnej Štrby, kde Peter Švorc strávil detstvo a mladosť a kam sa stále rád vracia. Obaja rodičia mu v mnohom predznačili cestu. Otec záujmom o národopis a život ľudí spätý s poľnohospodárstvom naštartoval jeho profesné i vedecké začiatky. Obaja ho však poznačili i ľudsky. Ak tu nespomínam početné vedecké diela a medzinárodné úspechy či členstvá, nemôžem vynechať práve preto jeden aspekt jeho osobnosti, ktorý mu do vienka vložili určite rodičia, či už genetickou výbavou alebo zásadovou výchovou. Nemuseli pritom vôbec poznať Konfucia, ktorý vyzýval, aby sa múdrosť zakladala na ľudskosti. Ľudskosť, pokoj a rozvaha Petra Švorca sú v dnešných časoch vzácnou dimenziou, jeho zásadovosť ešte vzácnejšou. Ako dokáže skĺbiť tieto dva konce palice, ako ich dokáže zviesť k prijateľným kompromisom, pričom sa nesprenverí ani jednému, ani druhému, to je obdivuhodná vlastnosť, za ktorú by si Peter Švorc zaslúžil osobitnú cenu. Aj preto ho s radosťou okolie poverovalo rôznymi nevďačnými funkciami, kde medziľudské vzťahy boli akútnejšie a komplikovanejšie ako koncepčné a metodologické otázky. A hoci tú

*Prof. Roman Holec číta laudáciu,
vedľa predsedu SHS Dr. Rastislav Kožiak*

*Účastníci konferencie o prof. Avenariusovi,
ktorému bola udelená Plaketa SHS in memoriam*

dnešnú cenu odovzdáva Slovenská historická spoločnosť a tá zohľadňuje práve tieto posledne menované okruhy, som presvedčený, že Peter Švorc si aj ako človek cenu zaslúži.

Nemôžem zabudnúť ani jeho veľmi hlboké rodinné zakotvenie, príkladnú starosť a starostlivosť o starých i mladých v rodine, i jeho krásny vzťah k tým najmladším.

Vďaka Česko-slovenskej komisii historikov, ktorej sme obaja členmi od jej začiatkov, stretávam Petra Švorca rád a minimálne dvakrát do roka. Stretávame sa však určite viac a na každé stretnutie sa teším, lebo je zárukou dlhých diskusií a názorových výmen, ktorá ma vždy obohatia a posunú. I keď nie vždy sa musíme na všetkom zhodnúť. Ale tam, kde si všetci myslia to isté, sa veľa nemyslí. Nakoniec výsledkom myslenia nemá byť pocit, ale čin, a tých činov má za sebou Peter Švorc neúrekom. Želám Ti ešte mnoho ďalších!